

Yazıcı-dramaturq, Əməkdar incəsənət xadimi Məmmədhüseyn Əliyev (1925-1994) "Dağlar oğlu", "Dağda bahar", "Müstəntiq", "Torpağın ətri", "Döyüşən illər" romanları, həmçinin bir çox povest və hekayələri ilə bu gün də oxucular tərəfindən hörmətlə xatırlanır. Yazıçının Lənkəran Dövlət Dram Teatrında tamaşaaya qoyulmuş "Prokuror" dramı (14.12.1981-ci il) və "Ana fəryadı" faciəsi (25.12.1984-cü il) uzun müddət səhnədən yerə düşməyib. Budur, teatrın yaradıcı kollektivi 41 ildən sonra yenidən "Prokuror" dramına müraciət edib. Bu günlərdə tamaşanın premyerası keçirilib.

Ağaddin BABAYEV,
yazıcı-publisist, teatrşunas

Danılmaz faktdır ki, ister sovet dövründə, isterse də in-diki zamanda biz səhnədə və ekranda Mehman, Kamalov, Seyfi və digər bu kimi qanunlarımızın keşiyində duran onlarla vicdanlı, ədalətli hüquq və ədliyyə işçisinin obrazına rast gelmişik. Lənkəran səhnəsindəki prokuror Şöhrət Poladov həy-atda tutduğu mövqeyinə görə həmkarlarına oxşasa da, tamaşanın quruluşçu rejissorları, Əməkdar incəsənət xadimi Oruc Qurbanov və Anar Babalı bu obrazı yeni cizgilerlə zəng-inləşdirirək, orijinal bir surət yaratmağa nail olublar.

1976-1987-ci illərdə Lənkəran rayonunun prokuroru vəzifəsində çalışmış Əməkdar hüquqşunası Təlet Qənbərovun 90 illik yubileyinə həsr olunmuş tamaşanın ilk səhnəsində məlum olur ki, gənc hüquqşunası Şöhrət Poladov Xinalı rayonun prokuroru təyin edilib. Anası Sona xanım oğlunun təyinatına əsla sevinmir. Buna səbəb isə Sonanın ərinin illər öncə Xinalıda qətlə yetirilməsi, amma cinayətin üstünün həle də açılmamasıdır. Sona xanım nə qədər çalışsa da, Şöhrəti inadından döndərə bilmir. Xinalıda isə gənc prokuroru çətin işlər gözləyir. Bele ki, tikinti trestinin cassıri öldürülüb, seyfdən külli miqdarda dövləte məxsus pul vəsaiti oğurlanıb. Trestin gecə qaravulcusu Səlimxan Haqverdiyev bu işdə təqsirləndirilərək həbsxanaya salınıb. Əsl cinayətkarlar isə azadlıqladırlar. Sehne əserinin konflikti də məhz elə bu süjet xətti üzərində qurulub.

Tamaşanın ikinci epizodunda aktyor Allahverən Babayevin təqdimat etdiyi Şirəhmədin miskin görkəminə ilk görünüşdən adamın yaziqligi gəməye bilmir. Artist qəhrəmanın xarakterini üzə çıxarmaqdan ötrü rəngarəng palitralar-dan istifadə edir. Hadisələr in-kişaf etdiyən Şirəhmədin daxili aləmi bütün çılpaglilığı ilə açılır. Aktyor başa salır ki, Şirəhməd çox qorxulu tipdir. Bu adamın

xarici görkəmi sadə olsa da, daxili aləmi eybərcidir. Tikinti trestində bacısı oğlu Qəzənfərin qanadları altına sığınan Şirəhməd çətin vəziyyətdən çıxış yolunu rüşvətdə görür. Elə rüşvət vasitəsi ilə de o, özüne "dost və arxa" qazanmağa müvəffəq olub. Respublika prokurorluğunun məsul işçisi Qiyasbəyov və müstəntiq Əmirxanov belə "dost"lardandır. Şirəhməd bu etibarlı "sütün"ların köməyi ilə çox cinayətlərin üstünə perde çekib. İndi tikinti trestində törətdiyi cinayət işində də onlara arxayındır.

Qəzənfər (artist Amil İbrahimli) isə Şirəhmədin əlaltısıdır. O, qorxaq və səbatsız adamdır. Tikinti trestinin rəisi kimi məsul bir vəzifədə çalışmasına baxmayaraq, dayısı Şirəhmədin dediyi ilə oturub-durur.

Rayona yeni təyin olunmuş prokurorun gelişisi həm Şirəhmədin, həm də Qəzənfərin narahatlığına səbəb olub. Hər iki cinayətkar maskalanmaq üçün müxtəlif vasitələrdən istifadə etməye çalışırlar.

Prokuror Şöhrət Poladov obrazını bize gənc artist Saleh Əzizməzə təqdim edir. Yeri gəlmışkən bildirək ki, bu rol Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin məzunu S.Əzizməzənin professional səhnədə debütüdür. Artist bütünlüklə özünü qəhrəmanın keyfiyyətləri ilə birləşdirməyə səy göstərir. Onun qəhrəmanı namuslu, əməksevər ailədə böyük təhsil almış gəncdir. Şöhrət Bakıda prokuror kəməkçisi işləyib. İndi isə ona etimad göstərərək Xinalı rayonuna prokuror təyin edilər. Anası Sona xanım (aktısa Qızılıgül Quliyeva) oğlunun Xinalıya getməsindən bərk narahatdır. (Amma biz bu narahatlığın səbəbini sonra biliçəyik). Şöhrətin inadkarlığını və sözünün üstündə qətiyyətlə durduğunu görən ana onunla rayona getməyə məcbur olur.

Xinalıda Şöhrət rayon prokuroru kimi müxtəlif cinayət işləri ilə rastlaşır və onları açmaq

Haqq-ədalət yerini tapanda... Lənkəran Dövlət Dram Teatrının yeni tamaşası haqqında qeydlər

ürün əməli tədbirlər görür. "Qanun hamı üçün qanundur" prinsipi Şöhrət Poladovun həyatı amalıdır. Çətin anlarında xəyalən haqsızlığın qurbanı olmuş və vaxtsız dünyasını dəyişmiş atası Kamranla danışır, onun məsləhətinə ehtiyac duyduğunu dile getirir.

Şöhrətin Şirəhməd qarşılaşma səhnəsində iki qüvvə - Xeyirlə Şər üz-üzə dayanır. Şirəhməd zahirən özünü təmkinli göstərməyə çalışır, içəridən isə od tutub yanır. Şöhrəti bərədən-boşdan çıxarmaq üçün həvasitəyə el atır, hətta evinə də davət edir. Şöhrət isə onun "xeyirxahlığını" rədd edir. Şirəhməd yeni prokurora yol tapmağın mümkünəzə olduğunu görüb çirkin niyyətlər arzusu ilə onun yanından çıxıb gedir.

Şöhrət isə öz növbəsində qorxulu bir təpə rastlaşdırığı və məhz Şirəhmədin tikinti trestində törətdilmiş cinayətdə əli olduğunu yəqin edir.

Gənc artist Saleh Əzizməzə öz qəhrəmanını müxtəlif vəziyyətlərdə sınaqdan keçirir.

Şöhrət hələ evdə ikən arasından həbs edilmiş Səlimxanı təniyib-tanımadamasını soruşanda Sona xanım bu addan qorxur, təşviş hissi keçirir. Aktrisa Qızılıgül Quliyeva bu qorxunun əsl səbəblərini açanda, diqqətimizi onun əlində tutduğu bir əsgər portreti cəlb edir. Bu Şöhrətin atasının şəklidir. Aktrisanın sözlərində məlum olur ki, Şöhrətin atası əslən Xinalıdandır. O, cəbhədən qayidian dan sonra Xinalının Qüzeyli Kəndində kolxoz sədri vəzifəsində çalışıb, daha sonralar naməlum səbəblərə görə həbs olunub. Onun tutulmasında Şöhrətin adını çəkdiyi Səlimxan Haqverdiyev biləvasitə iştirak edib. Məhz bu səbəbdən ana oğlunun taleyi üçün qorxduğundan Şöhrətin o vaxt Xinalıya getməsinə razı deyildi.

Səlimxan obrazını Əməkdar artist Səcəddin Mirzəyev oynayır və ən dramatik yük də onun üzərinə düşür. S. Mirzəyevin yaradıldığı obraz öz keçmişinə görə daxilən əzab çəkir. O, yeni prokurorun köhnə dostunun oğlu olmasına həm sevinir, həm də kədərlenir. Səlimxanın həyat eşqi güclüdür, O, bilir ki, günahsızdır, onun həbsxanaya salınması, haqqında cinayət işinin açılması Şirəhmədin və Qəzənfərin kələyi nəticəsində baş verib. Səlimxan həyata və insanlara inamını itirəmir. Onun tutulmasında əli olanların bir gün öz cəzalarına çatacağına, haqqın ədalətə qovuşacağına qəlbən inanır.

Tamaşanın lirik-psixoloji yerlərindən biri final səhnəsidir. Bu səhnədə quruluşçu rejissor

ırla aktyorların ümumi məqsədə xidmət etmələri özünün gözəl bəhrəsini verir. Tamaşaçı ele bil ki, teatrda yox, məhkəmə salonunda oturub. Artıq Şirəhməd və Qəzənfər ifşa olunaraq məsuliyyətə cəlb olunub-lar. İndi Səlimxan barəsində hökm çıxarılmalıdır. Sona xanım oğlundan atasının düşmənindən intiqam almasını tələb edəndə, Şöhrət sanki odla su arasında qalır. O, daxilən səsinti keçirir, düşünür, tərəddüb edir. Lakin prokuror Poladov qanunu şəxsi ədavətdən daha üstün hesab edir. Səlimxan bərəat qazanmaqla haqq-ədalət öz yerini tapır.

Tamaşada bütün iştirakçılar, o cümlədən Hikmət Cəfərov (Əmirxanov), Şəbnəm

Hüseynova (Sənəm), Emil Tağı (Amazov), Vəfa Hacızadə (Süre), Teymur Hacızadə (Polis) ümumi məqsədə nail olmaqdan ötrü fəal çıxış edirlər.

Rəssam Fuad Babazadə və müsiki tərtibatçısı Miranda Qurbanova rejissor fikrinin açımasına böyük əmək sərf etməklə məqsədlərinə nail olub-lar.

Bir sözlə, yaradıcı kollektivin ümumi səyələri ilə Lənkəran Dövlət Dram Teatrında daha bir müasir və maraqlı tamaşa yaradılıb.

Sonda qeyd edək ki, "Prokuror" tamaşasının premyerasında Məmmədhüseyn Əliyevin və Telət Qənbərovun övladları, yaxın qohumları da iştirak edib.